

אוסף סיפורים "שמט" (פזרים)

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלקט: שמואל אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

אמונה וביטחון (לקראת שבת מלכתא , ויקהל – פקודי)

כשהייתה שכונת 'הר-נוף' בשלביה הראשונים, שכן בית הכנסת של הרב שטרנבוך במבנה ארעי שבנייתו טרם הושלמה, חשוף לפגעי הטבע. אך לבד מהנוחות הגשמית, היה זה מקום תפילה נהדר. בשנת תשנ"א, בעיצומה של מלחמת המפרץ, פחדו אף תושבי ירושלים, על אף שהרב שלמה זלמן חזה שטילי הסקאד אינם מסכנים את תושבי ירושלים, ועל אף שהמלחמה הורגשה בעיקר באזור השרון בארץ... אחרי הכול, עיראק התרברבה שתתמש בנשק כימי, והמחשבה על מוות המוני באמצעות לוחמה כימית, חלילה, העבירה גלי חרדה בכל הלבבות. תחושת סכנה חמורה מילאה את חלל האוויר .

מבצע 'סופה במדבר' בראשות ארצות הברית, נמשך מה-17 בינואר ועד ה-28 בפברואר (שחל בפורים). ליל שבת אחד, כשהתפללנו בבית הכנסת של הרב שטרנבוך, לפתע קרעה את הדממה יללת האזעקה. היינו לקראת סוף תפלת לחש של ערבית. המתפללים נבהלו, ולא ידעו האם להפסיק באמצע התפילה ולרוץ לחפש מחסה בחדר אטום . כל העיניים בבית הכנסת נתלו בפוסק הגדול המצוי בתוכם. בזה אחר זה סיימו האנשים את תפילת הלחש. הרב שטרנבוך לא היסס לרגע. הוא דפק על הבימה והורה לחזן להמשיך בתפילה. בזה המחיש לכל הנוכחים דרגות נעלות של אמונה וביטחון. כעבור עשרים ושלוש שנים, בקיץ שנת תשע"ד בזמן מבצע 'צוק איתן' , לראשונה בתולדות ארץ ישראל נחתו טילים בפאתי ירושלים. למרבה הפלא , שוב נשמעה אזעקה בדיוק באמצע תפילת ליל השבת. גם הפעם הופנו עיני כל הנוכחים אל הרב שטרנבוך, לראות כיצד ינהג במצב החירום הפתאומי . הרב התעלם מהאזעקה והמשיך בתפילתו ברוגע וביטחון. כל הנוכחים הבינו שהרב שטרנבוך מרגיש מוגן לחלוטין בבית הכנסת. מיד נרגעו כולם, והתפילה המשיכה בלי מתח וחרדה.

אחרי התפילה ניגשתי לרב ושאלתי: "האם הרב סובר שמכיוון שאנו בבית הכנסת אין לנו סיבה לחשוש? ואם כן, מה קורה כשנשמעת אזעקה בשעה שאדם בביתו? האם אז יש מקום לדאגה?". הרב שטרנבוך הסביר, שהוא באופן אישי מאמין שהסכנה אינה מגיעה לרמה של פיקוח נפש, ולא צריך להיכנס לחדרים האטומים" . אבל אם אדם מפחד, עליו להיכנס לחדר האטום", קבע הרב. המשכתי לשאול: "אבל האם יש מקום לחשש או לא". "לא צריך לחשוש", הוא השיב. "אדם צריך להרגיש אמונה וביטחון בריבונו של עולם. ה' מנהיג הכול, ואין סיבה לדאוג. אבל מי שמפחד וחושש מהאזעקות ומהטילים - עליו לנקוט באמצעי ההגנה הנדרשים". האמונה של הרב שטרנבוך עצמו הייתה מוחשית כל כך, עד שכל אחד ממתפללי בית הכנסת באותה שבת חש מוגן ובטוח לחלוטין. כולם נשארו והמשיכו בתפילה , ותחושת הסכנה התנדפה ונעלמה.

אמונת חכמים (ברכי נפשי)

בשהותי פעם בקרית צאנז בנתניה, פגשתי אחד החסידים בשם הרב ישכר דב רוזנברג, וראיתי עליו מאור פנים מיוחד במינו, ומן הדברים שסיפרו לי עליו הבנתי שמדובר ביהודי המוסר את נפשו לדברים שברוחניות, ועושה חסד עם הציבור בצורה יוצאת מן הכלל. וכשסיפר לי הוא עצמו מה עבר עליו, הבינתי מדוע הוא מתאמץ כל כך לעלות ולהתעלות. מהסיפור המופלא שהיה בפיו, נוכל ללמוד גם שיהודי שנחון באמונת חכמים אמיתית, ולא זז כמלוא הנימה מהוראותיו של רבו, יראה נסים ונפלאות, ויזכה לדברים גדולים באמת.

הרופאים סירבו לקחת אחריות.

במוצאי שבת פרשת 'תצוה', אור לי"ד אדר א 'תשל"ו, נפל הרב רוזנברג לתוך פיר של מעלית בעומק של 7 מטרים. נחבלתי קשות, הוא מספר, והרופאים בבית החולים לא קידמוני בבשורות מרנינות.... בצילום הרנטגן אובחן שיש לי שבר בחוליה שבשדרה, רח"ל, ושתי כפות הרגליים היו מרוסקות. הרופאים המליצו, תשמעו טוב, לקשור אותי במתיחת חבל למיטה לתקופה שבין 9 חודשים לשנה תמימה. לא פחות ולא יותר. וזאת כדי שהחוליה השבורה לא תלחץ על חוט השדרה. אחרי שאהיה קשור למיטה לכל אורך התקופה הנ"ל, אצטרך לעבור ניתוח בשדרה, כדי לחבר את החוליה לחוליות השכנות. ואם לא היה בכל זה, אזדקק גם לעבור ניתוח על הרגליים. הצפי הרפואי היה שגם אם אצא מהניתוחים הללו בשלום, אשאר נכה קשה לכל ימי חיי. מספר הרב רוזנברג: כיון שמעודי לא עשיתי שום פעולה בלי להיוועץ תחילה במורי ורבי, הגה"ק האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל, בעל ה'שפע חיים', גם הפעם שלחתי את צילום הרנטגן אל הקודש פנימה, וביקשתי מהרבי שיעיין בו. והנה, השליח חוזר אליי, נושם ונושף, וכולו נרגש, ואומר שהרבי אמר שאבחנתם של הרופאים שמדובר בשבר בחוליה, היא טעות! עוד זאת, הרבי ציווה להעבירני לבית חולים אחר, שם מתמחים במיוחד ברפואת שברים שבפרקים. הרופאים, בשומעם את הוראתו של הרבי בעניין ההעברה לבית חולים אחר, סירבו לקחת על עצמם אחריות לפעולה זו, באומרם שאסור להזיזני כמלוא הנימה, וכל תנועה שתיעשה עתה באיברים הפגועים, יכולה לשתק אותי לגמרי לכל החיים.

בירור בדינה של הבהמה

שלחתי שוב את דברי הרופאים אל הרבי, אבל ה'שפע חיים' אמר שהוא לוקח את הדבר תחת אחריותו. לכן, כשבית החולים דרש שאחתום על הסכמתי להעברה, חתמתי ללא כל פקפוק. 'אם הרבי לקח אחריות, מה לי לחשוש! צדיק גוזר והקב"ה מקיים', אמרתי לעצמי, ולסובבים אותי. ואכן, ההעברה עברה בשלום רב, ולא התעוררה כל בעיה. בבית החולים השני צילמו שוב את האיברים הפגועים, והנה פלאי פלאים, בצילום הנוכחי אובחן שהשבר איננו כה חמור, המצריך קשירה למיטה. החוליה לא נשברה כלל, ובסך הכל היא נדחסה קמעה, ואינה לוחצת על חוט השדרה. הבשורה הזו כמעט ו'הקפיצה' את ר'

ישכר - דב ממקומו ... נעבור אל חדרו של הרבי זצ"ל. כ"ק האדמו"ר ירד בינתיים לטבול במקווה, ואחר כך התיישב לברר מה דינה של בהמה שנפצעה בשדרתה, במקרה דומה שהיה אצל החסיד. במשך כל שעות הלילה ישב הרבי וערך משא ומתן הלכתי, שבסיומו הכשיר את הבהמה. וכל זה כדי 'להכשיר' את שדרתו וחולייתו של ר' ישכר דב, שהרי טריפה אינה חיה ... אחרי שבוע השתחררתי מבית החולים, ואמנם הייתי רתוק עדיין לכיסא גלגלים, אבל ברוך השם שלא נאלצתי להיקשר למיטה לתקופה כה ארוכה.

'היית כבר בעולם האמת'

עברו עוד 3 שבועות, ובסעודת פורים התעקשתי להגיע אל שלחנו של הרבי בסעודת פורים. כאשר התקרבתי אליו, והתכופתי מכיסא הגלגלים כדי לתת לו שלום ולנשק את ידיו הקדושות, פנה אליי בחיוך, ואמר בפנים צוהלות: 'לאחר פורים תוכל כבר ללכת על הרגליים שלך'. אחרי הסעודה הכניסוני אל הקודש פנימה, ואז אמר לי הרבי בהאי לישנא: 'תדע שהיית כבר בעולם האמת, והחזרנו אותך משם, והנך ממש כקטן שנולד!' כיון שאמונת צדיקים פיעמה בי בחוזק, קמתי למחרת בבוקר ודרכתי על רגליי, אבל מיד נפלתי ארצה, כי לא הייתי מסוגל עדיין לעמוד על הרגליים בלא תמיכה. חזרתי למיטה, ושיננתי לעצמי שוב ושוב את דבריו הקדושים שלאחר פורים אוכל כבר ללכת על הרגליים שלי, וכעבור שעה נוספת קמתי שוב מהמיטה, והפעם דרכתי בזהירות על שתי רגליי, כשמרבית המשקל נשען עדיין על הידיים הסומכות, ואני נשען על השידה שלייד המיטה. חלפה עוד שעה, וניסיתי שוב, והנה אני מסוגל לעמוד כבר כמה שניות לבד. וכך מדי שעה נעמדתי על רגליי, תוך שאני מאריך את זמן העמידה, עד שבסופו של היום הייתי כבר מסוגל ללכת לבדי כמעט מבלי תמיכה. כעבור שבועות ספורים לא הרגשתי כלל כאבים, והלכתי כאחד האדם.

כששמעתי את סיפורו של האיש, הבנתי לפשר ההתמסרות הבלתי נלאית שלו לכל דבר שבקדושה, וראיתי גם אמונת חכמים בטהרתה.

ארור מרכוס (יצחק ברוך)

היום, י"ז בשבט, לפני חמש מאות ותשעים ותשע שנה, אירע נס גדול ליהודי העיר סרגוסה בירת מלכות אַראגון שבצפון-מזרח ספרד של ימינו (בשנת ה'ק"פ, 1420). לזכר הנס ההוא, קבעו בני העיר את י"ז בשבט כיום שמחה והודאה לה', להם ולצאצאיהם, ושמו נקרא "פורים סרגוסה". אף מגילה כתבו להם והעתיקוה מדור לדור, ונהגו לקוראה בכל שנה בי"ז בשבט ברוב עם.

וזה מעשה הנס: נוהגים היו בני הקהילה בכל עת שהיה המלך מבקר בעירם, לצאת לקראתו עם ספרי התורה ביד נכבדי העיר, רבניה ודייניה. בסרגוסה היו שנים עשר בתי כנסת. כאשר היו יוצאים לקבל את פני המלך, הוציאו מכל בית כנסת שלושה ספרי תורה, סך הכל שלושים וששה ספרים.

אף שעשו זאת מפני כבוד המלכות, נקף לבם של חכמי העיר על הזלזול בכבוד ספרי התורה, בהוצאתם ממקום משכנם הקבוע. פעם אחת נמנו וגמרו להתקין בכל בתי הכנסת שבעיר שלושה תיקי ספר תורה ריקים, אותם יוציאו בקבלת פני המלך. כך נהגו מספר שנים, עד שהתרגשה עליהם צרה נוראה.

איש אחד מבני הקהילה, חיים שאמי שמו, המשרת בבית המלך (אולי אֶלְפוֹנְסוֹ החמישי, מלך אֶרָאגוֹן) השתמד וטבל לנצרות. שמו הנוצרי היה מֶרְקוֹס, וכנוצרי הלך ונעשה קרוב למלך. פעם אחת, לאחר ביקור מלכותי בעיר סרגוסה וקבלת הפנים היהודית שנערכה למלך, סיפר לו מרקוס את האמת: היהודים אינם יוצאים לקראתך עם ספרי תורה, אלא עם תיקים ריקים. שמע המלך את הדברים וחמתו בערה בו.

גמר המלך בדעתו שאם יתאמתו דברי מרקוס ייענשו כל יהודי העיר סרגוסה, חמשת אלפים במספר, בעונשים חמורים. הגברים יוצאו להורג, בתי הכנסת יישרפו והנשים והטף ילקחו לעבדים ולשפחות. צו מלכותי ברוח זו נחתם בט"ז בשבט, בעוד המלך חישב בליבו להפתיע את יהודי סרגוסה ביום שלמחרת ולבקר בעיר בפתאומיות.

בליל י"ז בשבט חלמו כל שמשי שנים עשר בתי הכנסת חלום אחד. בחלום איש זקן ונשוא פנים פוקד עליהם למהר מיד אל בית הכנסת ולהכניס ספרי תורה אל התיקים המשמשים לצורכי קבלות הפנים למלך. כל השמשים כאחד הצטוו על ידי האיש הזקן בחלום שלא לספר דבר על החלום ועל מעשיהם.

כך, בשעות לילה מאוחרות, נכנס כל שמש אל בית הכנסת שלו והכניס ספרי תורה אל התיקים. כולם חזרו אל בתיהם ולא סיפרו על כך דבר לאיש.

למחרת, ביום י"ז בשבט, הופיע לפתע המלך בעיר סרגוסה. רבני ודייני העיר מיהרו אל בתי הכנסת והוציאו את התיקים הקבועים לקבלת פני המלך, הוליכום ועמדו לפני המלך. בעודו חולף על פניהם, ציווה המלך בקול רועם לפתוח את הספרים, כי רצונו לראות את התורה אשר הם מברכים בשמה את המלך.

אימה נוראה נפלה על פני היהודים. הרבנים והדיינים הנושאים את התיקים, לא ידעו דבר על שהתרחש בלילה שקודם לכן, והיו בטוחים שכלתה אליהם הרעה. בידיים רועדות הם פתחו את התיקים, מצפים לנורא מכל.

התיקים נפתחו, ונס כפול נעשה באותה שעה. כל הספרים נפתחו במקום הכתוב: "וְאִף גַּם זֹאת בְּהִיּוֹתֶם בְּאֶרֶץ אֲיִבְיָהֶם לֹא מְאִסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלְתֶּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּם כִּי אֲנִי ה' אֱ-לֹהֵיֶם" (פסוק מסוף ספר ויקרא, אף שלפי המועד שבו התרחש הנס היו הספרים אמורים להיפתח בסביבות פרשיות בשלח-יתרו שבספר שמות). המלך ראה את הספרים הקדושים, נחה דעתו ושכך רוגזו על היהודים והופנה כעת אל מרקוס, המשרת המומר

שגנב את דעתו. בהבל פיו הורה המלך לתלות את מרקוס על עץ, וליהודים הייתה אורה ושמחה.

זהו דבר הנס הגדול שאירע ליהודי סרגוסה, כפי שהוא מסופר ב"מגילת סרגוסה" אשר בידינו נוסחים שונים שלה. התיאור במגילה אפוף בניחוח אגדי וקשה לחלץ ממנו את הגרעין העובדתי המדויק, ואולם יום "פורים סרגוסה" נעוץ במסורת יהודית עתיקה בכמה קהילות בישראל שבהן התיישבו יוצאי סרגוסה.

בין עותקי המגילה המצויים בימינו יש נוסחאות המציינות את י"ח בשבט כיום פורים סרגוסה, אף שגם בהן מצוין י"ז בשבט כיום שבו אירע הנס. בנוסף, בנוסחאות אחדות מצוינת שנת ה'ק"מ (1380) כשנה שבה אירע הנס, ולפי זה היה המלך המדובר פְּדָרו הרביעי מלך אַרְאגוֹן. בין החוקרים יש הסבור ש"פורים סרגוסה" מקורו בין יהודי סִיְצִילְיָה אשר בים התיכון, אם כי המסורת בקהילות מכחישה את דבריו. גם המנהג האיטלקי, שככל הנראה נהג גם בסיציליה, לעטוף את ספר התורה במעיל כמנהג האשכנזים, מקשה על תיאורו של הנס.

בימינו כמעט שאין מציינים את "פורים סרגוסה" בשל טמיעתם של יוצאי העיר בין בני עדות אחרות. עם זאת, משפחות בודדות בנות ימינו, הנושאות את השם "סרגוסי" או "סרגוסטי" נוהגות עד היום לקרוא את המגילה ולציין את יום "פורים סרגוסה".

אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" - (הגדה של פסח - קהילות יעקב).

לפני עשרות שנים, העיר הרצליה הייתה יישוב קטן, בו הכירו הכול את כולם. כך הכיר הרב בן ציון מובשוביץ, בנו של רבה של הרצליה, את ולאדיק גרודצקי - צעיר שאפתן ובעל מרץ, ששלח ידו בעסקים רבים וההצלחה האירה לו פנים. הוא יבא משאיות ממצרים, יסד את חברת ההסעות "המאחד" (גלגולה הקודם של "אגד"), והקים את חברת "אמפא" - אמקור.

כשהקים הרב מובשוביץ את ישיבת השרון, הבטיח מר גרודצקי את עזרתו. ואכן, הוא עזר ברכישת הקרקע ותרם את בנין הפנימיה, אף נטל עמו את הרב מובשוביץ כשנסע לארצות הברית לרגל עסקיו ופתח לו שם דלתות בקרב מכריו. בפורים הזמינו הרב מובשוביץ לסעודה בישיבה, מיד הודיע שהוא תורם את עלות הסעודה, וכן הביא תזמורת להגדלת השמחה. נהנה מהאווירה, אך התאונן על כאבי בטן. "אכלת יותר מדי", השיבו הרב מובשוביץ, "פתח את החגורה ויקל לך". מר גרודצקי טלפן להזמין את נהגו, מפני שאינו חש בטוב ועזב את המקום. כעבור כמה ימים טלפן, ובקש מהרב מובשוביץ שיסור ללשכתו. בבואו, אמר לו: "הרב מובשוביץ, זה הסוף. גילו אצלי גידול ממאיר בקיבה". הרב לא מצא מלים לנחמו. "אתה יודע שנישאתי בגיל מאוחר. עוד לא השאתי את ילדיי. והייתי רוצה כל כך להשתתף בחתונתם... עסקי מצויים בתנופת התפתחות, והייתי רוצה להמשיך ולעזור לישיבה. ועכשיו, הכל נגדע..." הוא סיפר שקבעו לו תור לעוד מספר שבועות, כדי

לערוך צילום נוסף, ולקבוע לאור השוואת הצילומים את קצב התפתחות המחלה. "אולי כדאי ללכת לרופא גדול", הציע הרב. מר גרודצקי חייך: "ניסיתי את פרופסור נתן מתל אביב ופרופסור רחמלביץ' מירושלים. אין גדולים מהם!" לא היה לו עוד מה לומר, ובירכו בברכת החלמה מהירה.

עבר זמן קצר, ובן נולד לגיסו, רבה של הרצליה ביקשו שיסע, ויזמין את רבנו בעל ה"קהילות יעקב" לסנדקאות. ביום הברית הסיע את רבנו ברכבו. בדרכם חזרה שאל את רבנו, האם יאות לבקר בישיבה. רבנו נענה להצעה, נסעו, והראה לרבנו את הפנימיה: "מר גרודצקי בנה אותה". הראה את בית המדרש, גם הוא נבנה בסיועו של מר גרודצקי. הוא הבטיח להמשיך ולסייע, ועכשיו חלה. גילו לו גידול ממאיר בקיבה, והוא אדם לא מבוגר. יש לו ילדים להשיא, ועסקיו בתנופה. התרגש רבנו. ואמר: "הוא מחזיק תורה, יש לו זכויות. המחלה תיעלם. הוא ישיא את ילדיו, עסקיו יפרחו, והוא ימשיך לעזור לישיבה!" הרב מובשוביץ היה המום. כשהתקשר אליו מר גרודצקי ובקש שייקחהו ברכבו לצילום החוזר, סיפר לו מה ששמע. מר גרודצקי נאנח: "הלוואי". הצילום נערך בתל אביב, והרב מובשוביץ חיכה בחדר ההמתנה. ראשונים יצאו שני הפרופסורים, אחריהם יצא מר גרודצקי ואמר: "בוא ניסע". בדרך, סיפר: "פרופסור רחמלביץ' התבונן בצילום, העביר אצבעו במעגל, ושאל: 'לאן זה נעלם?!' פרופסור נתן גחן, ואמר: 'זה נעלם'. הם נטלו את הצילום הקודם, ואמרו: 'הנה זה, לאן זה נעלם'..." "בן ציון", אמר בחרדה, "אני יודע מה מתרחש כאן! זה התפשט כל כך, שאין מה לעשות. אז החליטו להרגיעני! בן ציון, סע לפרופסור נתן, לך אליו, ברר מה המצב, שלא יסתירו ממני, אני חייב לדעת מה מצבי, להיערך לקראת העתיד!", "אבל סיפרתי לך מה הסטייפלר אמר" מר גרודצקי הניד ראשו בשלילה. אינו מקבל. "יש לך כאבים?" שאל הרב מובשוביץ. "לפני שבוע פסקו". ביום הברית. "אבל אני רוצה שתלך לפרופסור נתן". אין מסרבים לפטרוני הישיבה. נסע הרב מובשוביץ לרבי שמעורל גריינימן זצ"ל, שהיו לו קשרים קרובים עם הפרופסור, ובקשו להתלוות אליו. הפרופסור הופתע לשמוע לשם מה באו, "פרופסור רחמלביץ' ואני בעלי מוניטין, אם אנו אומרים שהגידול נעלם, הוא נעלם! אין לנו כל הסבר לכך, זה נס רפואי, אבל זו עובדה! הוא יכול להיות רגוע לחלוטין!", כך התקיימה הברכה הראשונה.

מר גרודצקי השיא את כל ילדיו, והתקיימה הברכה השנייה. נותרה הברכה השלישית, להרחבת העסקים. מפעל אמקור הרכיב במקרריו מדחסים מתוצרת פילקו האמריקאית. הליגה הערבית איימה על חברת פילקו בחרם על תוצרתה בכל ארצות ערב, והחברה באה במצוקה. הציע מר גרודצקי, שאת המדחסים ייצרו בארץ עפ"י ידע אמריקאי. החברה נענתה, אך נדרשה הסכמת משרד המסחר האמריקאי. נסע מר גרודצקי לארה"ב, ובקש מהרב מובשוביץ להתלוות אליו. עלה אתו לפגישה עם סגן שר המסחר האמריקאי. "זה הרב שלי", הציגו בפניו, "לרב הזה יש רב"..." סיפר לו את סיפור הברכה, והמחלה שנעלמה. "אם עומדים מאחוריך כאלו כוחות", השיב סגן השר "הצלחתך מובטחת" - ואישר את העסקה... כך התקיימה הברכה השלישית. שבע שנים עברו, והרב מובשוביץ נקרא שוב. "נתגלה אצלי סרטן בריאות", הודיעו מר גרודצקי. עיני הרב חשכו. קרוב משפחתו נפטר

ממחלה זו, והוא חזה בכל שלביה. הרופאים אמרו לו, שזה הסרטן הכואב ביותר, הכאבים נוראים, ה' ישמור ויציל. מיהר אל רבנו, וסח על המחלה שתקפה את פטרוני הישיבה. "מה אתה רוצה ממני", התנער רבנו, "מדוע אתה צריך אותי! לך לקופת הצדקה, תכניס מטבע ותאמר מזמור תהלים. זו סגולה בדוקה!..." "יש לי סגולה בדוקה יותר", ענה הרב מובשוביץ, "שרבנו יתפלל..." ורבנו ענה: "זהו, הברכה שנתתי לו הסתיימה..." הרב מובשוביץ לא ויתר: "אבל מדוע מגיעה לו מחלה מייסרת כל כך! הוא מחזיק תורה, רב זכויות, למה יסבול סבל כה נורא!?" ורבנו ענה: "זאת יכול אני להבטיח, שלא יהיו לו ייסורים!" מי שמע על סרטן הריאות בלי כאבים? המחלה הלכה והתפשטה, הלכה והחריפה, ומר גרודצקי לא התלונן אלא על תעוקת נשימה. המליצו לו לנסוע לשווייץ, שם תקל נשימתו. נסע והוקל לו. וערב אחד, בשכבו, נפטר לפתע, בלא ייסורים!

בדיחה רצינית (על-פי 'צבי תפארה')

אוירת הפורים הורגשה היטב בעיירה רודניק שבפולין. עם הכניסה לחודש אדר, שבו 'מרבית בשמחה', החלו ההכנות לשמחה הגדולה.

כמו בהרבה קהילות אחרות, נהגו בני העיירה למנות מדי שנה 'פורים קהל'. זה היה כינויה של חבורת נבחרים ציבור, שמונו במיוחד לקראת פורים. הוענקו להם סמכויות, כדוגמת גיוס תרומות. היו קהילות שבהן אנשי ה'פורים קהל' היו מחזרים על פתחי בתי הגבירים המקומיים וגובים מן העשירים כספי צדקה בסכומים שקבעו על-פי שיקוליהם. הם אף היו רשאים ליטול משכונות מהעשירים, עד שישלמו את כספי הצדקה שהושטו עליהם.

באותה שנה מונו לחברי ה'פורים קהל' בעיר רודניק שלושה מגדולי התורה והחסידות בעיר: רב העיר, רבי חיים הלברשטאם, שנודע בהמשך כאדמו"ר מצאנז; האדמו"ר רבי אלימלך ויסבלום (המכונה 'רודניקר'), שהיה נינו של רבי אלימלך מליז'נסק; ורבי צבי-הירש-יוסף – אב בית הדין של רודניק. השלושה היו ידידים ורעים זה לזה, ונהגו ללמוד יחד ולעסוק בהנהגת הקהילה.

שלושת חברי ה'פורים קהל' נועדו יחדיו והחליטו לעשות כמה דברים כדי להביא שמחה לציבור. אחד הדברים שעשו היה לשגר מכתב 'רשמי' לאדמו"ר רבי אברהם מאולנוב, בעל 'תולדות אברהם', בנו של רבי יצחק חריף מסמבור ומתלמידיו של ה'חוזה' מלובלין.

אולנוב הייתה עיירה סמוכה מאוד לרודניק, ורבי אברהם היה ידידו של רבי חיים. אף שהיה מבוגר מרבי חיים שרתה בין השניים ידידות גדולה. רבי אברהם כינה את ה'דברי חיים' "האברך החריף והשנון", והם התכתבו בסוגיות הלכתיות.

חיברו חברי ה'פורים קהל' איגרת מסוגננת, במיטב המליצות המקובלות, ובה בישרו לרבי אברהם כי נבחר פה אחד לשמש 'פורים רב' בעיר רודניק, וכי רבי חיים, רבה של העיר, מעביר לו את שרביט הרבנות מצאת הכוכבים בליל י"ד באדר ועד מוצאי פורים.

השלושה הוסיפו וכתבו, כי לאור כל זאת הם מזמינים את רבי אברהם לבוא אחר כבוד לרודניק, הוא וכל אשר לו, מחוט ועד שרוך נעל, ולהנהיג את העדה ביום הפורים.

מנהג ה'פורים רב' רווח בקהילות ישראל, ובמקורו נועד להעמיד 'תחליף' לרב בשעה שזה יקיים את מצוות הפורים וישתה 'עד דלא ידע'. אולם מכתבם של הרבנים לא היה אלא מילתא דבדיחותא, בבחינת "בדחי רבנן", והם ביקשו לשמח את בני העיר בהצגת העתק המכתב שנשלח אל רבי אברהם מאולנוב.

הגיע יום פורים. עם רדת הערב התאספו יהודי רודניק בבתי הכנסת לקריאת מגילת אסתר. מיד אחרי קריאת המגילה, כשהקהל התחיל להתפזר מתוך שמחה ועליזות, נראו לפתע עגלות רתומות לסוסים נכנסות זו אחר זו בשערי העיר. העגלות היו עמוסות כלי בית, רהיטים, ספרי קודש ובגדים.

בני העיר הביטו בהשתאות בשיירת העגלות. מיהו זה שבחר לעבור לרודניק בדיוק בליל פורים? ואז נכנסה לעיר עוד עגלה, ובה ישבו רבי אברהם מאולנוב ורעייתו הרבנית. התושבים התגודדו סביב העגלות וניסו להבין את פשר בואו של האורח.

רבי אברהם פנה היישר אל ביתו של רבי חיים. זה הופתע לראות בפתח הבית, בליל פורים, את רבי אברהם, ורבי אברהם אמר: "עשיתי כפי שציוויתם עליי ובאתי לקבל את משרת הרבנות לפורים. מילאנו את הוראות האיגרת בשלמותה, והבאנו עמנו את כל תכולת הבית, 'מחוט ועד שרוך נעל', כפי שכתבתם במכתבכם".

רבי אברהם הוסיף שהוא מתנצל על שלא הביא עמו לרודניק את ספר התורה האישי שלו: "התלבטתי רבות בעניין זה ולא הגעתי להכרעה, עד שהושבתי 'בית דין' והצעתי לפניהם את השאלה. בית הדין פסק שלא ראוי לטלטל ספר תורה. אני מקווה שלא התכוונתם שאביא עמי גם את ספר התורה, ואם כן, מבקש אני מכבודכם מחילה על כך".

רבי חיים לא ידע את נפשו. הוא החל לבקש מחילה וסליחה מאת ידידו. "האיגרת נכתבה בבדיחות הדעת, כדי להרבות שמחת פורים", התנצל רבי חיים. "לא עלה על דעתנו חס ושלום להטריח את כבודו לבוא ולשמש 'פורים רב' בעירנו, ובוודאי לא הייתה לנו שום כוונה לגרום לו לארוז את כל כלי ביתו ולהביאם לכאן!".

רבי אברהם קיבל את ההתנצלות, אך רבי חיים לא נרגע. הוא הוסיף וביקש שוב ושוב את סליחתו של רבי אברהם על הטרחה המיותרת שגרם לו.

לבסוף, בטרם נפרדו, אמר רבי חיים לרבי אברהם: "טרחתכם ודאי לא הייתה לשווא. בטוחני שבשכר טרחתכם תזכו שאחד מצאצאיכם ישמש רב בעיר רודניק".

יצאו הדברים מפיו של רבי חיים ולא שבו ריקם: כעבור שנים נתמנה לרבה של רודניק נכדו של רבי חיים, רבי צבי-הירש הלברשטאם, שהיה נשוי (בנישואיו השניים) לנינתו של רבי אברהם מאולנוב.

בעבור שיעזור לישראל! (על-פי 'אספקלריה המאירה')

"והיכן בעלך?", שאל רבי מאיר מפרמישלן את האישה שבאה לבקש את ברכתו לפרי בטן. האישה פרצה בבכי. "הכול החל כשבעלי יצא לחפש מקור פרנסה", נשנק קולה. "הוא נעשה עגלון, ועד מהרה דבק באורחות חייהם של עגלוני העיר, והללו דרדרו אותו לשאול תחתית. מאברך ירא שמים נהפך לקל שבקלים!". נאנח הצדיק ואמר לאישה: "שובי לביתך ואמרי לבעלך שאם הוא רוצה ילדים, עליו לבוא אליי". "לבוא לכאן!", השיבה האישה בחיוך מר, "בעלי בז לאמונת צדיקים. לא אוכל לשכנעו לבוא אל הרבי". פני הצדיק הרצינו. "זכרי היטב את הדברים שאומר לך עכשיו", אמר, והחל לפרט באוזני האישה רשימה של חטאים שעשה בעלה, תוך ציון המועדים והמקומות המדויקים. "כשתאמרי זאת לבעלך", סיכם, "מבטיחך אני שיבוא לכאן מהר מאוד".

תגובתו המבוהלת של הבעל הייתה כפי שצפה הצדיק. האיש נחרד לגלות שכל מעשיו גלויים לפני רבי מאיר. הוא מיהר לרתום את סוסו ולצאת לדרך. "לאן אתה נוסע?", קראו לעברו חבריו העגלוניים. "אהמ... ללמברג, ליריד!", שיקר.

בפנים מושפלות התייצב לפני הצדיק. "מה שמך?", שאלו רבי מאיר. "נתן-שמעון קלינגהופר", השיב בקול נמוך. "והלוא פניך מועדות ליריד, ללמברג!", נקבו דבריו של הצדיק את ליבו. חיוורון עז כיסה את פניו של האיש. "אני משאץ...", גמגם, "ובאתי בעקבות אשתי". "לא, לא", אמר רבי מאיר. "חזור לשאץ והודע לכל חבריך כי נוסע אתה לפרמישלן, אל מאיר! רק אז יסכים מאיר לדבר איתך, ויש לו על מה!".

אבל וחפוי ראש יצא האיש מן החדר, טיפס על עגלתו, והדהיר את הסוסים לעירו, שאץ חבריו תמהו: "רק היום נסעת, מדוע חזרת?!", "אני נוסע לפרמישלן!", הודה ומבטו נעוץ בקרקע. "מה יש לך לחפש שם?", הגיבו הללו. "רק אל תאמר לנו שאתה נוסע אל הצדיק!". הבעה נחרצת עלתה על פניו של נתן-שמעון: "כן! נוסע אני אל הצדיק מפרמישלן", הכריז והדהיר את הסוסים לעבר היציאה מן העיר.

כשהגיע שוב לפרמישלן קידמו הצדיק בסבר פנים יפות. "כעת באת לפרמישלן!", ציין בנחת, וביקשו להישאר ולשבות בעיר. למרבה הפתעתו, כובד נתן-שמעון בעלייה הראשונה, במקום כוהן. הקורא היה רבי מאיר בעצמו, ונתן-שמעון חש יראה גדולה נופלת עליו. כשהגיע הצדיק לפסוק "לא יהיה בך עקר ועקרה" קרא אותו בקול רם במיוחד ובהטעמה. בברכת 'מי שבירך' אמר הגבאי: "בעבור שייתן...", והמתין לעולה שישלים את סכום הנדבה. אלא שאז התערב הצדיק והשיב במקומו: "בעבור שיעזור לישראל!", והוסיף, כמשיח אל נפשו: "ומיהו 'ישראל'? ישראל הוא יהודי, יהודי אמיתי, המתנהג כראוי!". כעת פנה אל נתן-שמעון, ואמר לו: "הלוא שאץ ממוקמת בין מולדביה לאוסטריה. יום אחד יבוא יהודי ששמו ישראל, ויזדקק לעזרתך בחציית הגבול. עשה הכול למענו, ובתמורה תזכה להיפקד בזרעא חיא וקיימא".

באותה שנה נולד לבני הזוג בן. נתן-שמעון שינה את דרכו וחזר בתשובה שלמה.

הימים חלפו. בשושן פורים ת"ר שוחרר רבי ישראל מרוז"ן, אחרי שנעצר בעקבות הלשנה חמורה, והיה צפוי לעמוד למשפט. הוא החליט לברוח. תחילה הסתתר ביאס (כיום ברומניה), ואולם רודפיו דלקו אחריו, והוא נס מפניהם לכיוון אוסטריה, עד שהגיע לשאץ. באותו יום באו שני שליחים מאת הצדיק מפרמישלאן ומסרו לנתן-שמעון מכתב שעליו להציל את רבי ישראל מרוז"ן. הלה נרתם מיד למשימה. באישון לילה יצא לחפש את הצדיק. זמן רב סייר ברחובות, עד שהבחין בעגלה קטנה רתומה לסוס. כשהתקרב אליה שמע מתוכה שתי מילים: "ישראל שמי". נתן-שמעון הוביל את העגלה לעבר הנהר שבפאתי העיר. חבילת שטרות ששולשלה לכיסו של מפקד המשמר גרמה לו לשלוח את חייליו לאזור אחר, והזירה התפנתה.

עכשיו היה על רבי ישראל לצלוח ברגליו את הנהר, שמימיו הקרים געשו והגיעו כמעט עד צוואר. נתן-שמעון לא היסס – הוא נשא את הצדיק על כתפיו ונכנס למים. פתאום קרא הצדיק: "עצרו!". הכיפה נפלה מראשו. נתן-שמעון סיכן את חייו, צלל לקרקעית הנהר, והצליח לאתר את הכיפה. ואז עצר. "רבי!", קרא בגרון ניחר, "הבטיחו לי שיהיה לי חלק בעולם הבא!". הצדיק נאלם דום. רק רחש המים נשמע. "רבי", נשבר קולו של נתן-שמעון, "לא הייתה עבירה שלא עברתי. הנני מלא חטאים ופשעים. מוסר אני את נפשי בעבורכם, אבל אנא, עשו דבר מה למעני!". עיניו של הצדיק ברקו כשהשיב: "מבטיחך אני, נתן-שמעון, שתזכה לחיי העולם הבא!". היהודי פרץ בבכי נרגש, ובמשנה מרץ הוביל את הצדיק אל הגדה השנייה של הנהר. הרבי ניצל.

נתן-שמעון יצא לפרמישלאן, וסיפר לצדיק את כל ההתרחשות. פניו של הצדיק נהרו. "אם הבטיחך רבי ישראל שתזכה לעולם הבא – כך יהיה!", אמר.

"בקנאו את קנאתי" II (ברכת דוד)

סיפר הרב יוסף וליס שליט"א (מנכ"ל תנועת "ערכים"): היה זה באחד מצעדות המוות, בימי השואה האפלים. עשרות אלפי יהודים צעדו רגלית עשרות קילומטרים אל עבר מחנה דכאו. הם עשו את המסע בתנאים לא-אנושיים, מלווים במשמר כבד של נאצים וחיילים מקומיים. לאורך כל הדרך התעללו הנאצים בשבויים ששרדו את אימי המלחמה עד כה, ורצחו בהם ללא רחם. לעיתים נורו יחידים ולפעמים נרצחו קבוצות שלמות. רק מעטים הגיעו ליעד, ביניהם גם יהודה-אריה וליס, ששרד את אימי השואה ולאחר מכן זכה להקים משפחה. אוכל ומים לא היו להם. הגרמנים מנעו מהאסירים כל אפשרות להתעכב אפילו כדי לשתות מים.

יום אחד, בעוברים מעל נחל, עלה רעיון שטני במוחם של מפקדי המסע: זה היה לאחר ימים ארוכים של הליכה מפרכת, ללא מזון ומים. יהודים רבים היו על סף עילפון מרוב צמא. הגרמנים החליטו כי זוהי השעה לאמוד את מידת יכולתם לעמוד בפני הצמא. הם פקדו על קבוצת אסירים, ווליס בתוכם, לרדת אל הנחל, אך אסרו עליהם לשתות מן המים. כאילו לא הגיעה ההתעללות לשיאה, נצטוו האסירים להיכנס למים עד ברכיהם, אך הם הוזהרו לבל יושיטו ידיהם אל המים. לא ניתן לתאר את עוצמת הסבל; גרונם של האסירים היה יבש מצמא, כל גופם זעק למעט מים, והנה לפנייהם נחל ובו מים זכים! הם מרגישים

את קרירות המים ברגליהם, אך האכזרים אוסרים עליהם להושיט יד ולהרוות את הצמא הצורב. מפקד, נאצי יהיר ואכזר עמד על הגשר, כיוון את רובהו לעבר האסירים וצרח: "כל מי שיושיט יד אל המים - יירה!" הוא לא הבטיח כי מי שלא ישתה מן המים יחיה... רבים לא יכלו לעמוד בצמא הנורא, ואולי העדיפו לשים קץ לסבלם. בזה אחר זה ניסו לקרב את המים אל פיהם - ונורו מיד. וליס היה היחיד שהתגבר והצליח להימנע מלגעת בידיו במים. הוא נותר בחיים, אך האירוע הזוועתי נחקק בליבו וליווה אותו כל ימיו.

המלחמה הסתיימה. האמריקאים ובעלי בריתם ניצחו, ועתה הגיעה העת להיפרע מן הפושעים. האמריקאים צדו רבים מפושעי המלחמה הנאציים, מהם מפקדים בכירים במיוחד. וליס שהה אז במינכן, וראה מודעות שפורסמו מטעם האמריקאים ובהן פנייה אל אסירי המחנות לבוא לזהות את הפושעים המבוקשים, כדי למצות עימם את הדין. בעוברו על רשימת שמות המפקדים הגרמניים, זיהה וליס את שמו של אותו מפקד אכזר, שירה מעל הגשר באסירים הצמאים. הוא פנה מיד והגיש עדות כנגדו. המשפט התנהל באולם מאולתר ליד מחנה מעצר. השופט היה קצין אמריקני. על ספסל הנאשמים ישב הפושע הנאצי, אותו מפקד אכזר. וליס החל להשמיע את עדותו ותיאר את זוועות אותו יום מר, שבו קיפדו את חייהם יהודים בדרך אכזרית כל כך בידיה של חייט אדם זו. השופט פנה אל הקצין הגרמני: "האם אתה מודה באשמה?". הנאצי ידע היטב כי מלבד וליס לא נותר שום יהודי חי מאותו אירוע. הוא חש ביטחון גמור להכחיש את האירוע, שכן ידע שאין מי שיוכל להצטרף לוליס ולהעיד. "לא נכחתי כלל באותו אירוע" - ענה לשופט ביושב. הבעת ספק עלתה על פני השופט. הוא פנה אל וליס ואמר: "יש לנו כאן עדות של אחד מול אחד. במצב כזה לא אוכל להרשיע את האיש!". וליס פנה אל השופט וביקש כי יתיר לו לעמוד ליד הגרמני ולהביט לתוך עיניו, כך יוכל השופט לבחון היטב את הבעת פניו של הגרמני ואת תגובתו. השופט הסכים.

בעמדו מול המרצח, וכשהוא מישיר את מבטו אל עיניו, תיאר וליס שוב את אשר אירע, ולבסוף פנה אליו בשאלה: "את כל זה אתה מכחיש?!". הגרמני השיב במצב נחושה: "כן". באותו רגע גאתה סערת נפשו של וליס, הוא עט על הגרמני שמולו, תפס בשתי אוזניו ומשך אותן בכל כוחו, עד שאוזן אחת נתלשה ממקומה... חיילים אמריקאים אחזו מיד בוליס, חילצו מידיו את הגרמני ושלחו אותו אל תא המעצר. וליס מצא עצמו בסמיכות לאסירים נאציים, ולא ידע איך תיגמר הפרשה. במרכז מחנה המעצר הייתה חצר גדולה ובה עמוד תלייה. חלונות התאים פנו לעבר החצר. כעבור זמן, בעוד וליס מנתח את אשר אירע, הבחין בהתרחשות בחצר. הוא הציץ מבעד לחלון והופתע לראות את הקצין הנאצי האכזרי, אוזנו חבושה, והוא מובל בידי חיילים אל עמוד התלייה ובא על עונשו.

את ניצחונו חגג וליס בתא המאסר, וכעבור זמן קצר באו לבשר לו על שחרורו. וליס שאל: "אינני מבין, אם הנאצי הובל לתלייה, מדוע עצרו אותי?" ענה לו הנציג האמריקאי: "אצלנו לא תולשים אוזניים בבית המשפט, אבל השופט אכן האמין לך. ברור היה לו כי אדם לא יעשה דבר כזה אילולא העיד עדות אמת". לימים סיכם וליס את סיפורו: "זה היה

ה'פורים' שלי. אוזן 'המן' הייתה בידי, וגם ראיתי את 'המן' נתלה על העץ... בזכות המעצר יכולתי לראות זאת במו עיניי!"...